

Franckesche Stiftungen zu Halle

Dissertatio Inavguralis De Didaskalioprepeia In Ministerio Ecclesiastico Observanda

Haferung, Johann Caspar

VVittebergae, [1726?]

VD18 90821157

Sectio II. Porismatica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission requests please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-202841

SECTIO II. PORISMATICA.

PORISMA I.

Falsa doctrina & morbida in se est, & pestilentis instar luis serpit & grassatur.

Oppositorum opposita est ratio, opposita efficacia. Si vera doctrina est sana in se & sanat; falsa contrarias habebit qualitates & effectiones. Sana instar fermenti est, quod massæ farinæ insertum, totam pervadit & fermentat. Nam ita sana doctrina, si fideli corde recipiatur & asservetur, non tantum hunc hominem subigit & sanctificat. Joh. XVII. 17. Sed & impellit & instigat, ut ejusdem & alios reddat participes. Est instar pluviae aut roris, qui cœlo effusi, & a terra recepti, eam humectant, & foecundant, ut protrudat flores & semina, quæ nobis in alimentum cedant. Eccl. LV. 10. II. Ita sana doctrina, pluvia illa cœlestis, arida hominum pectora humectat & foecundat, ut exuberare possint in omne bonum opus. Tit. II. 14. Contra falsa doctrina est ὡς γάγγραινα, νόμῳ ἔχουσα, instar gangrænæ, quæ partum habet, ut Apostolus eleganter loquitur. II. Tim. II, 17. Gangrana, quæ non abs re opprobrium Medicorum dici posset, quia nulla arte sanabilis est, non cessat, usque dum vitales partes peredat, & hominem morti tradat. Ita falsa doctrina latius se diffundit, neque contenta, paucos occupasse animos, paulatim plures invadit, & inescat; Unde, qui ipsa correpti sunt, νοσούντες appellantur. I. Tim. VI. 4. qui non ipsi tantum laborant; sed & alios eodem contagio inficiunt. Exercet vero νόμῳ istam, dum primo intellectum viciat & obtenebrat, ut nubem pro Junone, mendacium pro veritate amplexus, voluntatem præcipitet; & postmodum omnia membra lethifero furore inebriet. Habet enim ortum a cacodæmone, Spiritu & potente & astuto, qui nunquam feriat. I. Petr. V. 8. Et tanto facilius locum in hominum animabus invenit, quia ipsæ per naturam mendacii semina fovant, & veritatem horrent. Unde
infaustum

infaustum illud & famosum in Historia Ecclesiastica Ariano-
rum nomen, quia hæresis ista ita celeriter magnam orbis
partem peragrabat, ut mundas non satis mirari posset, se opi-
nionem citius Arianum factum. Merito itaque Paulus falsam
doctrinam fascinum dicit Gal. III. 1. quia per eam, tanquam
per magicam quandam vim, afflatæ mentes, subiguntur, τῇ
ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι.

PORISMA II.

Ministri verbi est, non auditores tantum suos
circumspicere, sed & aliis Doctoribus, & sibi præ-
sertim diligenter attendere.

Id enim τὸ λαλεῖν, ἃ πρέπει τῇ ὑγιανέσῃ διδασκαλίᾳ; &
illud, σὺ δὲ, satis luculenter evincit. Siquidem, qui vo-
ce & vita loquitur, quæ digna sunt doctrina, quam incul-
cat, qui potest, quin ad alios respectet, an & ipsi doctrinæ
fructum ferant? Et qui se ab aliis diversum esse novit, & me-
minit, quidni caveat, ne eorum similis evadat? Spectet au-
tem alios Doctores, an sibi eos habeat συζῶγες, an vero
ἐτεροζυγῶντας ἀπίστους? Id enim opus est, si cavere voluerit,
ne furtim errores pro sana doctrina supponantur; & conta-
giosa vitiatorum scabies gregem occupet. Cumque teneatur
eosdem, tanquam luxata membra, πνεύματι πρᾶξότητος κα-
ταρτίζειν Gal. VI. 1. quo pacto has partes explebit, nisi eos ob-
servabit sedulo? Auditores vero tanto attentius iustret, quia
ipsi sunt κληρὸς ejus I. Petr. V. 3. & quasi peculium, quod for-
te obtigit, ut pascat. Pascat autem ὑγιανέσῃ διδασκαλίᾳ, &
ad vitæ rationem, veritate coelesti dignam, adsefaciat; Mores
autem δυσωρεπῆς dedoceat, ne more Cretenesium, notitiam
Dei dictis quidem jactent, factis autem negent. Ad seipsum
autem dum redit Minister verbi, & in se descendit, a semet-
ipso διδασκαλιοπρεπῆς illud primo omnium requirat. Sicne
firma fiducia in illam doctrinam, & an vita respondeat con-
fessionem?

fessione? Qua in parte si sibi metipsi adulabitur & naves suos levi tantum perstringet brachio, quid lucri feret, nisi ut olim cum ignominia protrahatur, παραλογισάμενος ἑαυτὸν? Jac. I. 22.

PORISMA III.

Non sufficit, doctrinam de justificatione recte monstrasse, sed & morum doctrina indefesse inculcetur.

Utrumque enim ad salutarem illam doctrinam, quam Paulus commendat, pertinet. Utraque illud nomen meretur; Illa formaliter & per se, quia salutem offert & confert; Hæc παιδαγωγικῶς, quæ instar severæ tristicque magistræ nos observat Gal. III. 24. et compellit, ut, cum ipsa adversus vulnera nostra, quæ detexit, medicinam non polliceatur, alibi eam quæramus. Ita per naturam segnes & tardi ad appetendam salutem, periculi metu, quem lex incutit, excitamur. Non secus atque filius ἀνόλαστος non ante ad frugem redibat, & ad patris benevolentiam revertebatur, quam extrema inopia compulsus. Ita & nos, nisi conspecta summa necessitate, ignavi essemus ad quærendam gratiam. Postquam autem cor humiliatum, & supplicii formidine fractum, expavescit, tum vero decet ὁγιανεῖσα διδασκαλία, quæ salutarem suam vim exerceat, & metu juxta atque pœna liberet. Denique qui conversus est semel, & degustavit bonum Dei verbum & venturi seculi virtutes Ebr. VI. 5. eum decet identidem respicere ad legem, juxta autem Evangelii dulcedinem meditari, ut illinc territus, hinc invitatus, Christo diligenter inhaereat. Imo cum ipse sequendus sit in novitate vitæ Rom. VI. 4. tanquam viva lex, & purissimum divinæ sanctitatis speculum, etiam respectu ad legem opus est, ad quam ille nos amandat, ut gratitudinem nostram obsequio filiali testemur. Ideo enim ποιῆμα τῆς Θεοῦ κληρονομίας sumus, ut sanctitatem amplectamur & sectemur: Ideo etiam ἀπέθανεν ὁ χριστὸς ὑπὲρ πάντων, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδα-

terter adibat, &, amara veritate sub apologo propinata, eo adducebat, ut agnosceret peccatum & serio doleret. II. Sam. XII. 1. seqq. Alii autem, quasi robustiore stomacho, duriorrem cibum ferunt. Nempe, ut ὑγιαίνουσα διδασκαλία omnibus accommoda est, ita, quomodo & quando illa hic & nunc applicari debeat, διδασκαλοπρεπές illud, de quo agimus, edoceat. Nunquam autem non cogitandum, tam immisericordem esse, qui nimia lenitate perdit; quam qui nimia severitate: Uterque enim perdit.

PORISMA V.

Ut hypocrisis omnis, ita multo magis aperta flagitia verbi divini ministro fugienda sunt.

Hypocrisis duplex est; alia in verbis solis, alia in verbis & factis simul. Illa simplex tantum, quia solis verbis pietatem & veritatem præfert, factis autem aperte negat: Impudentiæ tamen majoris, quia, quod factis ipsis secus testatur, alios persuasura est. Hæc autem, quæ verbis & factis simul verum bonumque præfert, in publicum minus noxia. Ultraque Præcone est indignissima: Si enim ita simulet pietatem, ut tamen tota ejus vita loquatur impietatem, qua fronte, qua spe cum Paulo dicet: Συμιμητοὶ μὲ γίνεσθε, καὶ σκοπεῖτε τὰς ἑταυ περιπατῶντας, καὶ θὼς ἔχετε τύπον ἡμῶν. Phil. III. 17. Sin autem ita simulet pietatem, ita regat animum sub vulpe latentem, ut nusquam ulla fraus appareat, non tamen ἔκδιον ὄμμα θεῶν, quod Hesiodus vereri jubet, celare quicquam potest. Illud autem foedissimum & ἀπρεπές αὐτὸν τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ est, si, qui aliis viam salutis monstrat, ipse in aviis erret: Manifestus eorum, quæ ipse struxerat, destructor. At hoc pacto officium ipsum, quod Deus reverendum esse voluerat, turpiter datur, & hostibus veritatis ansa porrigitur, veritatem ipsam suggillandi: Sic enim Apostolus Rom. II. 23. 24. ὅς ἐν νόμῳ καυχᾶται, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζει; τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται.

PORISMA

PORISMA VI.

Sanctitatis studium ex sana doctrina, fide apprehensa, necessario fluit.

SI enim doctrina hæc est *ὡφελιμὸς*, non eo tantum sensu, quod in se integra & incorrupta; sed eo etiam, quod sanitatem mentis & voluntatis præstet; quomodo fieri potest, ut vere apprehendatur, neque tamen sanctitatis studium sequatur? Si medicina sit in se bona, & ad morbum, quo æger laborat, proportionem habeat, nihil ad sanitatem reparandam restat, nisi, ut medicina hauriatur & venis recipiatur. Doctrina cœlestis est *δύναμις* *τῆς θεᾶς εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι*. Rom. I. 16. Si proinde mente & voluntate recipiatur, quomodo non sequetur sanitas & incolumitas animæ. Est autem fides nihil aliud, quam receptio aut apprehensio sanæ doctrinæ, & quasi *σύνγκρασις* quædam cum *λόγῳ* Ebr. IV. 2. Quæ ubi contingit, necesse est, salutarem fructum consequi; præcipue, cum eum in finem Deus dederit verbum, ut in ipso operetur, quem impossibile est, scopum suum non diligentissime intendere. Sequitur autem ex illa *κράσις* fidei & salutaris doctrinæ studium sanctitatis necessario, necessitate scilicet interna, sicut facultates animæ ex ipsa anima, & splendor a sole non potest non promanare. Neque tamen id fit contra aut præter voluntatem hominis liberam; sed potius ex libera ejus electione. Sentit enim homo regeneratus per Dei gratiam suam lærga Deum obligationem, eamque libens amplectitur, *συνηδόμενος τῷ νόμῳ τῆς θεᾶς, κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον*. Rom. VII. 22. Tantum observandum discrimen est inter studium, quod dixi, sanctitatis, & sanctitatem externam. Vel, si mavis, inter studium hoc, & ejus fructus externos. Ipsum sanctitatis studium, & actus interni ejus, a fide separari nequeunt, utpote cujus indoles est, *ἐνεργεῖσθαι διὰ τῆς ἀγάπης*, Gal. V. 6. Fructus autem externi sæpenumero suspenduntur. Neque minus discrimen ingens est inter studium hoc sanctitatis & ejus sensum. Ut homo sanus, cum dormit, nullam valetudinis jacturam facit, etsi sanitatem suam non sentit; ita frequenter evenit, ut fidelis studium sanctitatis continuat, neque tamen id sentiat.

PORISMA VII.

Fidem absque pietate ponere, est ignem sine calore & splendore comminisci.

Fluit hoc ex priori. Ut salutarem doctrinam sequitur pietas, non alio pacto, nisi fide illa apprehendatur; Ita fidem sequitur pietas non aliam ob causam, quam quia fides τὴν ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν apprehendit & sibi intime univir. Sicut ignis per internam indolem suam ejaculatur calorem, ita fides, eo quod fides est, producit pietatem. Recte B. Koenigius Theol. Pos. P. III. §. 208. *Quoad influxum in productionem bonorum operum habet se fides ad analogiam formae ad sua propria, quorum causa per emanationem ipsa est.* Quid potest significantius? Nunquam & nusquam est forma, neque esse potest, quin ipsam stipent sua propria. Sanctitas & pietas, si non actu secundo, primo tamen, est fidei proprium quarti modi, quod competit uni, soli & semper. Πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ, non ut decorum aliquod, licitum tantum, & nostrae libertati relictum, sed ut necessarium & debitum. Contumelia afficit ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν, qui de ea gloriatur, id est, fidem jactat, & tamen impie vivit. ὁμολογεῖ, εἰδέναι Θεόν, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνεῖται. Tit. I. 16. Clariora sunt Jacobi verba c. II. 17. quam ut negari, vel eludi queant: ἡ πίστις, εἰ μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρὰ ἐστὶ καὶ ἑαυτὴν: fides, nisi opera habuerit, mortua est in semetipsa. Non sunt opera fidei vita; sed ejus vita individui comites, & fructus inseparabiles. Quo asserto, qui dixerit, confundi fidem & pietatem, & opera in justificationis articulum inferri, cum oportet peponem pro cerebro habere. Sciat enim diversissimos esse articulos, doctrinalem & temporis. Qui ait eodem temporis articulo existere justificationem & pietatem, quod B. Koenigius P. III. Theol. Pos. §. 577. facit, verum dicit; qui inde arguit, inferri articulo doctrinali de justificatione, stupidum errorem errat. Diversissima est ratio justificationis fidei, & justificationis Dei, neque, quod frequenter fit, confundi debet. Fides, quae justificat, est ἐνεργουμένη, adeoque ad minimum praegnans & foeta bonis fructibus; Etsi non opera, quae fidem comitantur, sed fides sola justificet, seu iustitiam Christi recipiat: Atque haec est justificatio fidei, quam non repugnat simul stare cum sanctificatione; cum non repugnet, simul stare cum peccatis. Rom. VII. 25. Justificatio autem Dei est

est actus judicialis, quo homo fidelis justus reputatur, non aliam ob causam, quam quia fide justitiam Christi tenet. Quam dum Deus intuetur, quis negabit, simul videre studium pietatis, qui videat omnia? Joh. XXI. 17. Sed eo non movetur, quia eo desiderium sanctitatis, quam ab hominibus requirit, non expletur. Diversissima sunt, simul existere, & simul operari, aut concurrere ad eundem effectum. Fides & pietas non possunt se jungi; sed necessario coexistunt; non tamen coinfluunt in justificationem. Imo ne possunt quidem, quia justificatio non nisi per receptionem fieri potest; opera autem pietatis non receptive aut passive, sed active se habent. Si autem in continuata justificatione bona opera non obstant, neque in prima obesse poterunt, utpote quæ Deus nec velit neque possit in hoc negotio admittere, cum nullam dignitatem, aut valorem hic habere possint. Diversissima sunt, simultaneitas temporis & naturæ: Tempore simul sunt fides justificans & sanctificans; seu, quod eodem recidit, justificatio & sanctificatio; Non tamen simul natura: cum prius recipienda sit gratia, quam per eam fiat operatio. Id itaque *πρέπει τῇ ὀγιανύσῃ διδασκαλία*, sit & justitiam nobis afferat, & vires nostras seu facultates sanet, alioqui parum esset *ὀγιαίνουσα*; Et, ut nos agnoscamus & prædicemus utramque ejus efficaciam: Nam qui agnoscit & prædicat quidem vim ejus justificam, vim tamen sanctificam, ejus vel secernit, vel suspendit, parum reverenter eam habet.

PORISMA IIX.

Doctrina salutaris fortes & magnanimos facit.

Innuat Paulus, dum ait: *σὺ δὲ λάλει!* Nihil scilicet formidans vel *τὰς ἐκ περιτομῆς*, vel Cretenses: Illi *ζήλω, ἀλλ' ὃ κατ' ἐπίγνωσιν*, correpti, ritus Ceremoniales, qui ex consilio Dei cessare debent, conservatum eunt; Hi cultum idololatricum, Diabolicum *εὐσεμια*, stabilitum eunt; veri Demetrii, metuentes *τῇ ἐργασίᾳ αὐτῶν*. Act. XIX. 27. Sed utrique *θεομαχῶσιν* & contra stimulos calcitrant. Præsidio & robori fidelibus est ipsa doctrina sana, qua nituntur, quia est virtus ipsius Dei. Rom. I. 16. Fortes reddit, dum scientes facit & prudentes, qui in adversis divinam opem prospicere, & ea confidere norint. Ita fortes, ut Christi, quem tenent, robur, sit ipsorum robur. Per Christum olim Jacobus ita fortis & intrepidus reddebatur,
ut

ut cum Deo juxta & hominibus congraderetur, in utraque lucta de victoria indubius. Gen. XXXI. 28. Hoc ergo ut maxime *πρέπει τῇ ὑγιαίνοντι διδασκαλίᾳ*, ut, qui illam amplexi sunt, in Deo confidant, & induti *πανοπλία* sacra, contra diabolum, mundum & mortem, cum Deus jubet, audacter depugnent. Qui hic trepidat & opem creatam circumspicit, immemor est eorum, quæ decent Christianum. Paulus, cum ab omnibus desereretur, Deum sciebat præsentem, ejusque præsidii fiducia per vincebat. II. Tim. IV. 16. 17.

PORISMA IX.

Fides, nixa doctrina salutari, omnes hominis facultates ad obedientiam adducit.

Doctrina vim habet ex Spiritu Sancto, fides ex Doctrina: proinde fides divina virtute operatur. Vult autem Deus totum hominem sanctum, & sibi obtemperantem: Cum Paulus precatur: *ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς. καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα αἰμώμπως τηρηθεῖν* I. Thess. V. 23. Non intelligit aliter id fieri posse aut debere, quam per fidem in Christum: Neque enim id *πρέπον*, quod proprium est & dignum fidelibus, alio pacto præstari fas est. Doctrina lucem accendit in intellectu, ut hic non tantum cognoscat res divinas, sed & cooperante Spiritu Sancto, easdem secum agitet, conferat, componat, dividat, vera approbet, & falsa improbet. Eadem doctrina, ab intellectu recepta, expensa & approbata, voluntatem suaviter inclinat, ut illa jam sponte obsequi possit jussui divino, et appetitui insuper atque reliquis facultatibus imperet, ut ad nutum Dei se componant, & ipsa etiam membra *ὄπλα δικαιοσύνης* Röm. VI. 19. arma justitiæ fiant. Atque ita fides vim verbi salutarem recipit, & per totum hominem distribuit, ad eum sanctificandum.

PORISMA X.

Ministerium Verbi & difficultatis & periculi habet plurimum.

Difficultatem ostendunt negotia, quæ per illud expedienda, si ad nostras vires referantur. Sunt illa præconium, & vita, ut compendio dicam, quæ deceant salutarem doctrinam.